

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з самостійної роботи для студентів денної та заочної форми
навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»
з навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

Львів – 2024

Теорія держави і права. Методичні вказівки з самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право». Львів : ЛІ МАУП, 2024. 15 с.

Розробник

Пришляк Г.Я., к.ю.н., доцент, доцент кафедри права Львівського інституту МАУП.

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри права
Протокол № 1/24/25 від 30.08.2024 р.

Схвалено Вченою радою Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ МАУП»

Пришляк Г.Я.
© Львівський інститут МАУП, 2024.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс передбачає ознайомлення з широким колом державно- і правознавчих концепцій, які містяться в працях вітчизняних і зарубіжних авторів, досить широке використання даних інших наук (філософії, політології, соціології, історії та ін.). Провідними ідеологічними засадами у вивченні державно-правової сфери виступають ідеї пріоритетності прав і свобод людини і громадянина, правової соціальної держави, панування права і верховенства правового закону, демократії, законності. Теорія держави і права вивчає загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ, глибинну сутність права і держави, взаємообумовлений характер їхніх зв'язків, зв'язок держави і права з різноманітними суспільними явищами і процесами. Держава розглядається з точки зору її правового оформлення, а право – в контексті його державного забезпечення, надання йому загальної обов'язковості. Закономірності розвитку та функціонування держави і права розглядаються в нерозривному зв'язку із загальними законами розвитку суспільства. Адже теорія держави і права належить до суспільних наук, а виникнення і розвиток і держави, і права є соціально обумовленими. Ця наука вивчає багатосторонню та складну взаємодію держави і права з суспільством, роль і місце держави і права в суспільстві, а також зворотний вплив суспільства на державно-правову дійсність.

Мета: дослідити виникнення, розвиток, сутність і функціонування державно- правових явищ та загальні закономірності держави та права.

Завдання: ознайомлення з причинами виникнення держави та права; опрацювання самостійних завдань, передбачених навчальною програмою; в практичних діях застосовувати усі методи теорії держави та права.

Вимоги до знань та умінь

У результаті вивчення теорії держави і права студенти повинні:

знати: стан основних проблем загальної теорії держави і права, форми і функції держави, принципи організації і діяльності державного апарату;

розуміти сутність і значення правової форми регулювання суспільних відносин, зміст основних правових інститутів, структуру системи права, форми і принципи реалізації права, поняття норми права та її відмінність від інших регуляторів суспільних відносин;

уміти: правильно тлумачити і застосовувати норми права, знати основні елементи механізму правового регулювання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	НАЙМЕНУВАННЯ ТЕМ
1	2
	Заліковий модуль 1. Походження, соціальна сутність, форма держави.
1.	Поняття теорії держави та права. Її предмет, метод та функції.
2.	Походження, соціальна сутність і причини виникнення держави.
3.	Держава : поняття, ознаки, сутність.
4.	Форми держави.
	Заліковий модуль 2. Функціонування держави: управління та влада.
5.	Механізм і апарат держави.
6.	Політична система та її структурні елементи.
7.	Суть, характерні ознаки правової та соціальної держави.
8.	Права, свободи та обов'язки людини і громадянина
9.	Демократія як форма розвитку цивілізації.
	Заліковий модуль 3. Форми існування права, його поняття та ознаки
10.	Поняття, суть і соціальна цінність права.
11.	Норми права та інші соціальні норми.
12.	Правотворчість.
13.	Форми (джерела) права.
14.	Система права і система законодавства.
15.	Правові відносини
	Заліковий модуль 4. Право – інструмент державного управління.
16.	Реалізація та тлумачення норм права.
17.	Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність.
18.	Законність і правопорядок. Державна дисципліна.
19.	Правова свідомість, правова культура та шляхи (чинники) їх формування.
20.	Механізм правового регулювання.
21.	Правові системи світу.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Акт проголошення незалежності України : прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. *ВВР Української РСР*. 1991. № 38. Ст. 502.
2. Декларація про держаний суверенітет України : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 року. *ВВР Української РСР*. 1990. № 3. Ст. 429.
3. Виборчий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2020. № 7. № 8. № 9. Ст.48.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
5. Конституція України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 16. Ст. 93.
7. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26.01.2021 р. *Офіційний Вісник України*. 2021. № 31. Ст. 11.
8. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.
9. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 1. Ст. 1.
10. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 31. Ст. 545.
11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
12. Цивільний кодекс України, прийнятий від 16.01.2003 року. *Офіційний Вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.

Основна:

13. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 4-те вид., стереотип. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
14. Бобровник С. В. Загальна теорія права: академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
15. Загальна теорія права : підручник / О. В. Петришин, В. В. Лемак, С. І. Максимов та ін. ; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2020. 568 с.

16. Каткова Т. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. у визначеннях і таблицях. Київ : Право, 2020. 96 с.

17. Кельман М. С. Загальна теорія права : підручник. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 742 с.

Додаткова:

18. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 584 с.

19. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Теорія права: стан і перспективи. Київ : Університет «Україна», 2022. 208 с.

20. Пришляк Г. Я. Методологічні аспекти дослідження передумов виникнення «екологічних прав», які є важливими у сучасному творенні держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 186-190.

21. Пришляк Г. Я. Проблеми взаємодії громадян та органів державної влади: питання методології. *Актуальні питання юридичної науки–2020* : зб. доп. та ст. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 23 черв. 2020 р.). Львів : Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2020. С. 44-49.

22. Пришляк Г. Я. Права, свободи людини та громадянина як важлива передумова існування екологічної держави. *Прикладна економіка: від теорії до практики* : матеріали доп. учасників Всеукр. студент. наук.-практ. конф. (27-28 берез. 2023 р.) / відп. ред. Л. М. Горбач. Луцьк : Волин. ін-т ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2023. С. 305-310.

23. Пришляк Г. Я., Приймак А. О. Теоретико-правовий погляд на створення надзвичайних законів у системі законодавства України. *Проблеми державотворення в Україні -2022. Антикорупційна діяльність* : зб. матеріалів наукового семінару (10 жовтня 2022 р.). Львів : Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2022. С.109-112.

24. Пришляк Г. Я., Юзвак Р. Р. Публічна влада та громадянське суспільство: питання теорії та практики. *Проблеми державотворення в Україні - 2022. Антикорупційна діяльність* : зб. матеріалів наукового семінару (10 жовт. 2022 р.). Львів : Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2022. С. 117-120.

Інтернет та інформаційні ресурси:

Офіційний сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>.

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

Офіційний сайт Урядового порталу. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL:

<http://www.nbuy.gov.ua/>.

Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаніка. URL:
<http://www.lsl.lviv.ua/>.

Counsel Connect URL: <https://www.lawyer.com/>

FindLaw. URL: <https://public.findlaw.com>

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Метою СРС є активізація засвоєних знань, розвиток умінь та набуття навичок з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для подальшого їх використання на практиці.

При вивченні навчальної дисципліни самостійна робота здійснюється в основному в позаурочний час при виконанні завдань, зміст яких наведений нижче.

Перший вид СРС реалізується у формі обов'язкових аудиторних занять та індивідуальних консультацій. У цьому випадку діяльність викладача носить спрямовуючий, консультативний і контролюючий характер.

Другий вид СРС – вивчення теоретичних і практичних питань з використанням навчально-методичної літератури, законодавчих, інструктивних та нормативних матеріалів в позаурочний час і своєчасне здавання викладачу виконаних завдань.

Позааудиторна робота включає три етапи:

- теоретичний, який передбачає самостійне опрацювання текстів лекцій, конспектування відповідного матеріалу тощо;
- практичний, що передбачає виконання практичних завдань;
- науково-дослідний – підготовка та участь студентів у наукових семінарах, студентських конференціях, підготовка до виконання дипломного проекту.

СРС може носити пошуковий, дослідницький характер, що стимулює творчу наукову роботу.

При виконанні СРС необхідно дотримуватися наступних правил:

Для виконання самостійної роботи необхідно завести окремий зошит, в якому акуратно, розбірливо і без скорочень слід виконувати всі завдання у визначеній послідовності.

Кожна самостійна робота нумерується, вказується номер та назва теми.

Перед виконанням теоретичного завдання рекомендується скласти його план або виконувати за планом, запропонованим викладачем. При цьому дозволяється прикладати інформацію з актуальних питань, що стосуються бюджетної системи України, використану з

періодичних видань.

Перед виконанням кожного практичного завдання наводиться його умова, розрахунки повинні супроводжуватися певними поясненнями, результати розрахунків – відповідним аналізом та висновками.

Після перевірки кожного завдання викладачем студент зобов'язаний виправити допущені помилки і усунути інші можливі недоліки.

Виконання всіх видів передбаченої цими вказівками самостійної роботи є необхідною передумовою допуску студента до екзамену з навчальної дисципліни.

Завдання для самостійної роботи студентів

Тема 1. Політична система та її структурні елементи

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, риси політичної системи суспільства.
2. Структура політичної системи. Загальна характеристика її основних елементів. Держава як особливий елемент політичної системи.
3. Політичні партії в політичній системі.
4. Об'єднання громадян в політичній системі. Їх види, відмінності від політичних партій.

Завдання для самостійної роботи:

- Місце громадських організацій в політичній системі та їх види.
- Політичні і правові форми взаємодії держави з громадськими об'єднаннями.
- Зробіть політичний аналіз політичної системи колишнього СРСР і політичної системи України.
- Законспектувати в зошиті основні положення законів «Про об'єднання громадян».
- «про політичні партії в Україні».
- Скласти схему елементів політичної системи Української держави.
- Проаналізувати діяльність основних політичних партій, які зареєстровані в Україні.
- Держава і церква.

Література [1; 2; 5; 8; 9; 15]

Тема 2. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття «права людини». Класифікація основних прав людини.
2. Тенденції розвитку інституту основних прав людини.
3. Міжнародні механізми захисту прав людини.
4. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина за Конституцією України.

Завдання для самостійної роботи

- Права людини і правова держава.
- Міжнародно – правові засоби, спрямовані на здійснення і захист прав людини, прав нації.
- Порівняйте тексти Загальної декларації прав людини, прийнятої ООН у 1948 р. та нової Конституції України. Визначте, у якому з цих актів повніше закріплено основні права та свободи людини, спробуйте пояснити, чим це зумовлено. Класифікуйте всі права, зафіксовані в зазначених документах на фізичні, культурні, економічні та політичні.
- У Декларації про державний суверенітет України встановлено, що «Всім громадянам України гарантуються права і свободи, які передбачені Конституцією України. Нормами міжнародного права, визначеними Україною».

Спираючись на міжнародні документи про права людини та на матеріали сучасної практики видання і реалізації законів в Україні, охарактеризуйте стан практичної організації законів в Україні, у тій організації, де ви навчаєтесь або працюєте, а також у районі, місті, області вашого проживання.

Література [1; 2; 5; 11; 17; 22]

Тема 3. Демократія як форма розвитку цивілізації

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття демократії.
2. Історичний розвиток демократії. Сучасні концепції демократії.
3. Шлях до громадянського суспільства – соціальна основа держави, влади, демократії.

Завдання для самостійної роботи

- Історичний розвиток демократії.
- Сучасні моделі демократії.
- Особливості становлення громадянського суспільства у незалежній Україні.
- Засади демократії.

Література: [1; 2; 5; 13; 15]

Тема 4. Поняття, суть і соціальна цінність права

Питання для самостійного вивчення:

1. Розуміння права у світовій та вітчизняній юриспруденції.
2. Поняття та ознаки права.
3. Принципи права.
4. Соціальна цінність права, його функції та структура.

Завдання для самостійної роботи

- Значення звичаїв, обрядів, ритуалів і табу в первісному суспільстві.
- Співвідношення історичного типу права та історичного типу держави.

- Напишіть твір на одну - дві сторінки, де викладіть свою думку про соціальну цінність права.

- Чиє відмінності у значенні слова «право» у таких висловах:

А) право на життя;

Б) право матері;

В) кримінальне право;

Г) міжнародне право?

- Що виникає в особи раніше : право чи обов'язок ?

- Дайте відповідь на питання :

Чи існують у суспільстві такі відносини, які регулюються тільки юридичними нормами ?

Які норми пред'являють більш високі вимоги до поведінки : юридичні чи моральні ?

- Чи є однакові за змістом юридичні норми, які існували та існують в усіх типах права ?

- Розкрийте зміст загально правових принципів : справедливості, гуманізму, єдності прав та обов'язків, рівності перед законом, демократизму та ін.

Огляд спеціальної літератури:

1. Колодій А.М. Принципи права України, - К., 1998. – С208.

2. Оніщенко Н.М. Правова система : проблеми теорії: Монографія. – К. : ін-т держави та права ім.. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С.352.

Література: [13-17].

Тема 5. Норми права та інші соціальні норми

Питання для самостійного вивчення:

1. Соціальні норми, їх класифікація.

2. Поняття правової норми та її ознаки. Структура правової норми.

3. Способи викладення правових норм.

4. Класифікація норм права.

Завдання для самостійної роботи

- Назвіть правові норми, чия будова відрізняється від ідеальної триелементної моделі.

- На прикладі Особливої частини Кримінального кодексу України розкрийте їх будову.

- Визначте будову норм розділу I Конституції України.

- Проаналізуйте відповідність ознакам правових норм в ст.. 63 Конституції України.

Висновок аргументуйте.

- З'ясуйте види правових норм в статтях 1, 6, 55, 60 Конституції України.

- У законодавстві України знайдіть статті нормативно – правових актів, де містять основні різновиди гіпотез, диспозицій і санкцій, а також приклади основних видів правових норм. Випишіть їх у зошит.

Тема 6. Правотворчість

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття та фактори правотворчості.
2. Принципи правотворчості.
3. Методи та стадії правотворчості.
4. Види правотворчості.
5. Законодавчий процес в парламенті України.

Завдання для самостійної роботи

- Основні особливості джерел сучасних правових систем.
- Нормативний договір як форма (джерело права).
- Вимоги до юридичного стилю і мови.
- Юридична термінологія і юридичні конструкції.
- Складіть схеми :а) загально історичних зовнішніх форм (джерел) права ; б) стадій правотворчості ; в) видів нормативно – правових актів України.
- Користуючись останніми випусками офіційних видань правотворчих органів України, підберіть і запишіть у зошиті конкретні приклади : а) Закону України ; б) Указу Президенту України ; в) постанови Кабінету Міністрів України ; г) рішення Львівської обласної (міської) ради ; д) наказу або інструкції Міністерства освіти України.
- Співвідношення правотворчості та нормотворчості.

Література: [1; 2; 5; 16]

Тема 7. Система права і система законодавства

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття та елементи структури права.
2. Загальна характеристика галузей права.
3. Міжнародне право.
4. Предмет і метод правового регулювання як підстави розподілу права на галузі, підгалузі та інститути права.
5. Система законодавства.
6. Систематизація нормативно-правових актів.

Завдання для самостійної роботи

- Системність як особлива якість права.
- Співвідношення матеріального і процесуального права.
- Які з названих елементів входять до структури системи права : а) правові відносини ;

б) правопорушення ; в) інститут права; г) підзаконний нормативний акт.

- Принципова відмінність системи права і законодавства.
- Первинний елемент системи права.
- Нормативні акти, які утворюються в результаті систематизації.
- Проблеми кодифікації законодавства України.
- Облік нормативних актів.

Література: [13-17]

Тема 8. Реалізація і тлумачення норм права

Питання для самостійного вивчення:

1. Реалізація норм права: поняття та форми.
2. Застосування як особлива форма реалізації норм права.
3. Стадії застосування правових норм.
4. Правозастосувальний акт: поняття, особливості, види.
5. Прогалини у праві. Аналогія закону та аналогія права.
6. Поняття та необхідність тлумачення норм права.
7. Види тлумачення.
8. Способи тлумачення.
9. Функції тлумачення.

Завдання для самостійної роботи

- Співвідношення, дотримання і виконання.
- Наведіть приклад реалізації права шляхом використання правових норм.
- Вкажіть, коли постає потреба у правозастосуванні.
- Відмінність прогалини і колізії у праві.
- Накресліть схему правозастосовчого процесу і його стадії.
- Реалізація права як кінцева мета правового регулювання.

Література: [13; 15; 18]

Тема 10. Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність

Питання для самостійного вивчення:

1. Юридична відповідальність: її природа, суть, поняття, види.
2. Загальні принципи юридичної відповідальності.
3. Мета та функції юридичної відповідальності.
4. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності.

Завдання для самостійної роботи

- Правомірна поведінка як мета державно – правового регулювання.
- Поняття правового вчинку. Склад правового вчинку (суб'єкт, об'єкт, об'єктивна

сторона, суб'єктивна сторона).

- Засоби стимулювання правомірної поведінки.
- Причини й умови скоєння правопорушень суб'єктивного і об'єктивного характеру.
- Суть інформативної функції юридичної відповідальності, її реалізація.
- Наведіть приклади компенсаційної юридичної відповідальності.
- Дисциплінарна юридична відповідальність, галузі права, в яких вона реалізується.

Література: [13; 17; 18]

Тема 11. Правові системи світу

Питання для самостійного вивчення:

1. Класифікація правових систем.
2. Романо-германська правова система, її особливості.
3. Англосаксонська правова система.
4. Соціалістична правова система.
5. Система релігійного та традиційного права.

Завдання для самостійної роботи

- Теоретичні підстави класифікації правових систем.
- Правова система України. Її особливості і зв'язок з правовими системами світу.
- Еволюція і співвідношення сучасних правових систем.
- Правові сім'ї поняття, переваги та недоліки.
- Значення та роль додаткових джерел права у правовій системі України.

Література: [13- 18]

Вимоги до написання реферату

Реферат (від лат. *refero* – доповідаю) – короткий усний чи письмовий виклад основних положень вчення або змісту друкованих джерел, доповідь на певну тему.

Вибір теми реферату. Студент може самостійно обрати будь-яку тему з рекомендованої кафедрою тематики реферативних робіт. За умови, коли студент вчасно не обрав тему або затрудняється у виборі, тему може запропонувати викладач. Староста складає список студентів з назвами обраних тем рефератів і передає його викладачеві.

Підбір літератури. Студент використовує рекомендовану літературу, також самостійно здійснює пошук необхідних наукових праць. Для цього потрібно ознайомитись із каталогами наукових бібліотек, новими надходженнями до них, виділити дослідження тих авторів, які працюють над науковими проблемами, пов'язаними із темою обраної реферативної роботи. Необхідно обов'язково ознайомитись з журнальними публікаціями останніх кількох років.

Радимо опрацювати такі економічні часописи, як українські «Право України», «Аналітика і влада», «Вибори та демократія», «Сучасна українська політика» та інші, газетний матеріал. Фактичні і статистичні матеріали містяться у республіканських і регіональних статистичних щорічниках і довідниках. В допускається використання підручників і навчальних посібників з політології іноземних авторів. Не допускається підготовка реферату виключно за матеріалами навчальних підручників і посібників.

Орієнтовна структура реферату:

- ✓ титульна сторінка (з вказуванням назви вузу, теми реферату, виконавець, перевіряючий, місто, рік);
- ✓ вступ – зазначається тема, її актуальність, мета і завдання роботи;
- ✓ основна частина – логічний виклад опрацьованого матеріалу на основі аналізу та узагальнення, виділення основних положень. Це досягається шляхом використання фактичних і статистичних даних, побудови таблиць, схем і графіків. Рекомендуємо скласти розширений (деталізований) план роботи. Позитивним є тезисний виклад змісту, розкриття дискусійних питань з даної проблематики. Необхідно також зберігати ідеологічну нейтральність аналізу;
- ✓ статистичні матеріали, схеми, малюнки;
- ✓ висновки – узагальнення у концентрованій формі підсумків дослідження теми, виклад точки зору автора реферату;
- ✓ список використаної літератури.

Обсяг реферату визначає викладач.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Теорія держави і права як політико-юридична наука: історія становлення та розвитку.
2. Різноманітність підходів щодо тлумачення предмету теорії держави і права: спільне та особливе в їх ідеях.
3. Специфіка розуміння «загальних закономірностей» виникнення, становлення та розвитку держави і права, як основ и предмету теорії держави і права.
4. Об'єкт та предмет теорії держави і права: проблема співвідношення цих правових категорій.
5. Становлення та розвиток діалектики як методології пізнання держави і права.
6. Проблеми класифікації юридичних наук.
7. Юридичні науки як система.
8. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук.
9. Теорія держави і права в системі гуманітарних наук.
10. Виникнення держави і права у контексті розуміння перспектив їх розвитку: ключові проблеми.
11. Багатоманітність теорій походження держави: причинний аналіз.
12. Релігійний фактор у поясненні причин походження держави і права та його відображення у політико-правових ученнях.

13. Природно-правова теорія виникнення держави у політико-правових ученнях.
14. Концептуальні положення теорії «суспільного договору» Ж.-Ж. Руссо у світі основних закономірностей виникнення держави.
15. Розвиток уявлень про державу як феномен у політико-правових ученнях.
16. Основні ознаки держави і права та розвиток уявлень про них у політико-правових ученнях.
17. Ключові проблеми типології (типізації) держав і правових систем.
18. Фактори пізнання типології держав і правових систем у своєму взаємозв'язку.
19. Процес розвитку держави і права: методологія пізнання.
20. Проблема пошуку критеріїв типології держав і правових систем у політико-правових ученнях буржуазних філософів.
21. Типологія держав: формаційний та цивілізаційний підходи.
22. Типи держави і права за формаційним підходом: загальна характеристика.
23. Вчення про форми держави в історії політико-правової думки.
24. Сучасний політико-правовий погляд на явище федералізму та федеральну форму державного устрою.
25. Формування та розвиток державного режиму в умовах сучасного глобалізованого світу.
26. Фактор «духу народу» (суб'єктивний фактор) як ключовий фактор формування і розвитку державного режиму.
27. Основні закономірності встановлення недемократичного державного.
28. Характеристика фашизму як різновиду недемократичного державного режиму.
29. Перехідний тип держави і права: загальна характеристика.
30. Основні закономірності виникнення та розвитку перехідних держави і права.
31. Україна як держава перехідного типу.
32. Свобода як основоположний принцип права: загальна характеристика.
33. Гуманізм як основоположний принцип права: загальна характеристика.
34. Тенденції розвитку основних правових сімей у сучасному світі.
35. Українська правова система як складова романо-германської правової сім'ї: критичний аналіз.
36. Українська правова система як самобитна правова система.
37. Юридичні факти як підстави розвитку правовідносин.
38. Фактори впливу на правотворчість: загальна характеристика.
39. Особливість законодавчої процедури в Україні.
40. Референдум як особлива форма прийняття законів: позитивний зарубіжний досвід.